

DEN GRÅTANDE KOPPARMUREN

Frågor till bibelstudier över Jeremias bok
27 studieavsnitt

Författare: Mailis Janatuinen

FÖRORD

Dessa frågor är ämnade för grupper med troende, inte för evangeliseringsarbete (d.v.s. så kallade glädjebudskapsgrupper). Jag rekommenderar att ni i er bibelgrupp börjar med att gå igenom minst två evangelium innan ni går vidare till frågor på Gamla Testamentet. Frågor till evangelierna kan ni hitta på nätet på adressen www.gladtidings-bs.com.

När ni använder guiden till ”den gråtande kopparmuren” skall deltagarna binda sig till att läsa kapitlen och bakgrundsinformation till varje studieavsnitt hemma på förhand. Mitt under läsåret borde inte nya deltagare ansluta sig till gruppen. Eventuella nya intresserade skall visas till glädjebudskapsgrupper.

En del av studieavsnittet behandlas tillsammans, med hjälp av frågor. Bibelstudierna borde inte ta längre en timme. Varje deltagare bör ha tillgång till materialet så att han kan kolla upp vad som skall läsas till nästa samling samt läsa bakgrundsmaterial.

Ingen kan vara helt säker på den kronologiska ordningen i Jeremia, förutom de kapitel där konungens regeringsår är nerskrivna. Även beträffande avgörande årtal verkar arkeologer vara oense. Till exempel erövringen av Jerusalem anser vissa forskare att ägde rum år 586 f.Kr. andra år 587.

Dessa frågor är bara i sitt formingskede, så förslag på förbättringar tas emot med tacksamhet. Guiden till ”den gråtande kopparmuren” tillägnas Jari Kekäle, som med sin outtröttlighet fick mig att fatta pennan...

Esbo, 2001

Mailis Janatuinen

DEN SANNOLIKA KRONOLOGISKA ORDNINGSFÖJDEN I JEREMIAS BOK

1-11, 26, 12-20, 25, 46-49, 36:1-8, 45, 36:9-32, 35, 50-51, 22-23, 27-28, 24, 21, 29, 30-31, 34:1-7, 37:1-10, 34:8-22, 37:11-38:13, (Klag. 3:52-58), 39:15-18, 32-33, 38:14-39:14, 52:1-30, Klagovisorna, 40-44, 52:31-34

Historisk tidtabell

722 Erövringen av Samaria och Israels förstörelse. Tvångsförflyttning till Assyrien.

701	Juda och Jerusalem räddas med hjälp av ett under från Assyrien under Hiskias tid.
697-642	Manasse, den sämsta av alla kungar, regerar i Juda.
648	Josia föds.
Ca. 645	Jeremia föds.
642-640	Amon regerar.
640-609	Josia regerar.
631	Josia blir intresserad av sina faders Gud.
626	Jeremia får Herrens kallelse och börjar varna Juda för en förstörelse från norr.
626-605	Nabopolassar, Nebukadnessars far, Babyloniens kung.
621	Man hittar Moses lag i templet. Reformationen börjar. Jeremias reformationspredikningar (?).
612	Nineves förstörelse. Assyriens storhetstid tar slut.
609	Josia dör i slaget vid Megiddon. Jeremia skriver en klagovisa. Joahas är kung 3 månader. Därefter fånge i Egypten.
609-597	Jojakim regerar. Jeremia håller sin tempelpredikan. Man börjar förfölja honom.
605	Slaget vid Karkemi: Egypten förlorar mot Babylonien. Juda hamnar i Babyloniens intressesfär.
604	Nebukadnessar blir kung. Jojakim gör uppror mot honom. Första tvångsflyttningen (Daniel). Man bränner bokrullen. Jeremia går under jorden.
597	Jojakim dör. Jojakin, hans son, är kung 3 månader. Igen omringning och tvångsflyttning nummer 2 (Hesekiel). Templet plundras. Jojakin till Babylonien.
597-586	Sidkia är kung.
595-594	Uppror i Babylonien. Också Sidkia överväger ett uppror. Förhandlingar med grannstaterna. Jeremia bär oket.
589	Hofra blir farao. Sidkia förhandlar med Egypten. Babylonierna börjar ett fälttåg.
588-587(86)	Sidkias uppror. Jerusalem omringas. Syrien och Judas befästa städer erövrar den ena efter den andra.
587(86)	Jerusalem erövrar. Templet förstörs. Staden bränns. Folket och kungen tvångsflyttas (3:e tvångsflyttningen). Kungadömet fall.
582(81)	Fjärde tvångsflyttningen. Juda förenas med Samaria. Jeremia dör i Egypten.

Släktträd för de sista kungarna i Juda och namn som förekommer i Jeremias bok

1. Manasse (697-642)
2. Amon (642-640)
3. Josia (640-609)
4. Joahas (3 mån år 609)
Sallum
5. Jojakim (609-597)
Eljakim
6. Jojakin (3 mån år 597)
Jekonja / Konja

7. Sidkia (597-586)
Mattanja

1. DEN UNGA PROFETENS KALLELSE 2 Kung 21-22

Kapitel 1, se även

Bakgrund: Josia föddes 648 och Jeremia ungefär tre år senare. Om han föddes 645 f. Kr. var han 19 år då han fick sin kallelse. Jeremia var son till en präst och hemma från Anatot, präststaden. Han var aldrig verksam som präst, fastän han säkert hade fått teologisk utbildning.

Jer 1: 2-3 nämner bara tre av fem kungar, som regerade i Juda under Jeremias tid. Den första av dem, Josia, besteg tronen som 8-åring och regerade i 31 år (640-609). Josia var son till en ogudaktig far och farfar – men han var själv en av de bästa kungarna. Som 16-åring började den unga kungen fråga efter Davids Guds vilja. Som 20-åring (under sitt 12:e regeringsår) började han förgöra avgudar i både Israel och Juda samt reparera templet.

Guds kallelse kom till Jeremia under Josias 13:e regeringsår (626 f. Kr.), ett år efter att kampanjen riktad mot avgudar hade börjat.

Frågor: 1: 4-19:

- Vad hade Jeremia själv för del i Guds val? (5) (Varför valde Herren just denna man att bli folkets profet?)
- Bibeln känner inte en enda andlig ledare, som själv skulle ha strävat efter att bli ledare. Vad visar det om en människa, om hon vill uppnå en andlig ledares position?
- Vilka garantier fick Jeremia för att han skulle lyckas med sin uppgift? (6-12)
- Vilket budskap skulle Jeremia förkunna? (9-17)
- När skulle domen som Herren tillkännagav verkställas?
- Vilka människogrupper skulle komma att stå upp emot Jeremia och varför? (18)
- Vilka människogrupper skulle komma att vara på Jeremias sida?
- Av vilka olika anledningar kände Jeremia att uppgiften var för svår för honom?
- Med vilken hjälp skulle Jeremia komma att klara av motståndet som riktades mot honom själv och hans budskap i över 40 år?
- Tror ni att Jeremia redan från början var sådan som vers 18 beskriver, eller blev han sådan efter hand? Motivera er åsikt.
- På vilket sätt skulle vi kunna bli sådana troende som vers 18 beskriver?
- Vad händer i vårt land och i vår kyrka, ifall man inte bland våra samtida hittar någon Jeremia, som kan verka på det sätt som beskrivs i verserna 17-19?
- Hur kan vi veta, till vilken uppgift Herren kallar var och en av oss?
- Vad skulle du svara Herren, om han kallade dig till en likadan uppgift som unga Jeremia?
- Minnesvers: 1: 9.

2. REFORMATIONSPREDIKAN 23 och 2 Krön 34-35

Kapitel 2-6, se även 2 Kung

Bakrund: Den egentliga reformationen började fem år efter Jeremias kallelse det vill säga under Josias adertonde regeringsår (år 621). Då hittades Moses bokrulle då man gjorde reparationer i templet. Kungen förstod då för första gången i vilken grad hans folk hade brutit mot Guds vilja. Josia trodde genast att förstörelsen som förutspåddes i bokrullen verkligen skulle drabba hans folk och han rev sönder sina kläder. Han sände även sina tjänare att rådfråga en profet, dock inte Jeremia, utan Hulda, en kvinnlig profet. Hulda bekräftade Bibelns dom: förstörelsen skulle komma, men inte under Josias livstid.

För Jeremia var det en existentiell upplevelse att bekanta sig med bokrullen. Den unge profeten förstod av att läsa den vad Guds förbund är och hur det går för dem som bryter mot det. Han skulle aldrig glömma vad han läst. Jeremias budskap reflekterar genomgående femte Mosebokens budskap (jfr t.ex. med 5 Mos 28).

Hädanefter deltog Jeremia helhjärtat i reformationen. Kapitlen två till sex är hans ”reformationspredikan”. Jeremia använder sig av Hoseas liknelse om sviken kärlek: En ung kvinna gifter sig med en god man, men börjar så småningom bedra sin make och sälja sig själv. På samma sätt hade Guds folk svikit sin Gud.

Hundra år tidigare hade nordstaten Israel som förts till Assyrien varit som en sköka i sitt sökande efter älskare. Till sist hade staten lämnats i Assyriernas nåd, klätts av naket och våldtagits. Hon hade förlorat både make och barn. (Liknelser med Guds folk som en kvinna fortsätter genom hela Bibeln: dotter Sion, församlingen som en brud, Babels sköka, Lammets bröllop osv.)

Frågor: 2:1-13:

- Till vem riktades detta budskap?
- Hurudant var Herrens och hans folks gemensamma förflutna? (2-7)
- Jämför ditt eget trosliv med Guds folks historia.
- Varför tror ni att Baal och andra avgudar blev en så stor frestelse för Guds folk? (7-11)
- Varför tror ni att Bibelns Gud också nu känns så tråkig och dum för de flesta att de inte tycker att de behöver bry sig om honom?
- Vilka är de vanligaste avgudarna i vårt land och vår kultur?
- Vilket ansvar hade de laglärda, prästerna och profeterna under Jeremias tid och hur bar de sitt ansvar? (8-9)
- Hur har teologer, präster och karismatiska rörelsens profeter burit sitt ansvar i vår kyrka och i vår tid enligt dig?
- Varför förekommer det ateister bara i länder dit kristendomen redan nått och inte i hedniska länder? (11-13)
- På vilket sätt beskriver Herren i den här texten sin smärta över sitt folks avgudadyrkan?

- I vilken situation känner du dig frestad att falla i den synd verserna 12 och 13 beskriver?

2: 29-37:

- Vad har situationen dessa verser beskriver gemensamt med vår tid?
- Vad beror det på att folket inte då såg och inte heller nu ser sina synder?
- Under Jeremias tid förlitade sig folket antingen på Assyrien eller på Egypten, men inte på den levande Guden. På vad annat än på Bibelns Gud förlitar sig lätt den kristna kyrkan i våra dagar?
- Jämför budskapet i det här kapitlet med följande ställen i Nya Testamentet: Joh 7:37-39 och 19:28.
- Minnesvers: 2:13

Avslutning: Josia allierade sig med Assyrien mot Egypten och dog en onödig död vid 39 års ålder, i Megiddons strid år 609. Å andra sidan slapp han se det elände de två efterföljande årtionden förde med sig. Jeremia skrev en klagopsalm om sin älskade kung. Därmed tog den lättare hälften av Jeremias liv slut. Profeten var i detta skede ungefär trettiofem år gammal och han hade förkunnat Guds ord under arton år tillsammans med den fromma kungen. Inte ens under den här tiden hade man lyssnat på honom.

Josia hade fått barn vid mycket unga år: Jojakim då han var fjorton år gammal (2 Krön 36:5), Joahas då han var sexton år, Sidkia då han var tjugonio. Man kan säga att Josias barnuppfostran hade misslyckats fullständigt. Sönerna satte inget värde på sin faders Gud och inte heller på sin faders profet.

3. TEMPELTEOLOGIN LEDER TILL TEMPLETS FÖRSTÖRELSE Kapitlen 7-10 och 11:1-17, se även 2. Kung 23:25-35 och 2. Krön 35:20-36:4

Bakgrund: Joahas hann regera bara tre månader år 609. Han var kanske populär eftersom folket valde honom till kung istället för hans äldre bror. Joahas blev förd som fånge till Egypten och kom aldrig tillbaka därifrån.

Egyptierna gjorde näst Jojakim, Josias äldste son, till kung. Han måste betala stora summor pengar i skatt till egyptierna. Pengarna samlades naturligtvis in av folket. Trots det byggde Jojakim dyra palats i cederträ åt sig själv. Han var på alla sätt en dålig regent.

Jeremia höll sin tempelpredikan (kap 7-11) i början av Jojakims regeringstid. Templet hade nyligen blivit reparerat på Josias tid och folket trodde därför att Gud skulle skydda dem. Herren hade ju också räddat Jerusalem år 701 då assyrierna anföll. Då Jeremia predikade höll folket på att fira en religiös högtid. Profeten som stod vid porten förstörde feststämningen genom att ropa åt festfolket om Guds dom.

Frågor:

- Varför måste Jeremia predika vid tempelporten och inte till exempel inuti tempelbyggnaden? (2)
- Hur kändes det kanske för Jeremia att förstöra den religiösa festens stämning?
- Sammanfatta med egna ord innehållet i Jeremias predikan. (3-15)
- Vad betyder talesättet i vers fyra?
- Vad gör templet till ett rövarnäste? (9-11)
- Varför hjälper inte gudstjänster och religiösa fester om inte man gör bättring från synderna?
- Mot vilka synder som förekommer i vår tid predikade Jeremia?
- När har ni senast hört någon predika mot de synder som Jeremia här talar om i ett sammanhang där även icke-troende har funnits i publiken (i konfirmationsgudstjänster, på självständighetsdagen etc.)?
- Tycker ni att man i vår tid ser samma självsäkerhet som under Jeremias tid på att Gud aldrig förkastar sin egen kyrka?
- På vilket sätt vanhelgar ogudaktighet sin utövare? (17-19)
- På vilket sätt straffar Herren templet/kyrkan som inte gör bättring? (12-15, 20) (På vilket sätt hamnar även naturen under Herrens vrede? (jfr 20))
- Varför lånade Jesus just dessa ord av Jeremia då han rensade templet? Jfr Mark 11:7.
- Vad skulle det i praktiken innebära i våra dagar att ”rensa templet”?
- Hur förhöll sig Jeremia till folket åt vilket han predikade lagen? (16) (Varför orkade Herren inte längre lyssna på Jeremias böner?)
- Fundera på vad festfolket tänkte då de hörde profetens rop.
- Känner ni någon förkunnare som skulle handla som Jeremia handlar i det här kapitlet, inklusive vers 16?
- Vad allt har Jesus och Jeremia gemensamt på basis av detta kapitel?
- Minnesvers: 7:4

Avslutning: Jeremia förkunnade alltså att ”tempelteologin” var villoläror. Gud skulle inte beskydda sitt folk på grund av templet om man inte gjorde bättring. År 701 var en annan sak- då gjorde kungen och folket bättring från sina synder (4). Nu nämnde Jeremia för första gången hotet om templets förstörelse (7:14).

4. MORDFÖRSÖK Kapitlen 26 och 11:18-23, se även 2 Kung 23:34-37 och Luk 4:16-30

Bakgrund: Det är alltså det första året av Jorakims regeringstid (det vill säga år 609). I världspolitiken råder en andhämtningspaus. Assyrien hade nyligen blivit besekrat år 612 och Babylonien har ännu inte blivit ett världsherravälde. Till striden i Karkem återstår ännu tre till fyra år. Nu studerar vi hurdana verkningar Jeremias tempelpredikan hade på hans åhörare.

Frågor 26:7-24:

- Vad i den predikan som Jeremia gav i templet förargade de religiösa sakkunniga mest av allt?
- Varför kunde prästerna och profeterna inte tro att Gud skulle förgöra sitt eget tempel? (9)
- Varför var prästerna av den åsikten att inget annat än dödsstraff skulle vara ett tillräckligt straff för Jeremias ”brott”? (7-11)
- Vad anser du om Jeremias försvarstal? (12-15)
- Hur skulle du själv försvara dig i en motsvarande situation?
- Hur kunde Jeremia vara så säker på att hans budskap kom från Gud? (12)
- Varför förstod de politiska ledarna Jeremia bättre än de religiösa ledarna? (16)
- I verserna 17-18 citerar folkets äldste profeten Mikas ord. Hur kunde de veta vad som hade förkunnats 100 år tidigare? (Vad visar denna händelse oss om tillförlitligheten av Bibelns böcker?)
- Varför handlade inte Jojakim och Juda på samma sätt som Hiskia hade handlat 100 år tidigare? (19)
- Vilka var likheterna och olikheterna mellan Uria och Jeremia? (20-23)
- Vad var hemligheten bakom Jeremias modighet?
- På vilket sätt vågade Ahikam skydda den impopulära profeten? (24)
- På vilket sätt försöker man tysta ner ”sanningens basunerare” i vårt land och i vår kyrka?
- Varför är sanningen så hotande att den alltid och överallt får människor att reagera?

Avslutning: Safans familj var på Jeremias sida. Fadern i familjen hade varit skrivare under tiden för Josias religiösa reformer. Ahikam, hans son, skyddade nu den förföljda profeten. Vi hittar namn på avkomlingar till Safan ännu många gånger i Jeremias bok.

Ett annat mordförsök som riktades mot Jeremia ägde rum på initiativ av männen i staden. Invånarna i Anatot krävde med hot på Jeremias liv att han skulle upphöra sin verksamhet som profet (11:18-23). Att det var de egna som vände sig mot honom gjorde speciellt ont och Jeremia hoppades nu också endast på hämnd.

Även Jesus fick uppleva, hur invånarna i den egna staden, de tidigare grannarna och klasskamraterna försökte döda honom...

5. FÖREBILDIGA HANDLINGAR Kapitlen 12-14 och 35

Bakgrund: Herren ville att profeten skulle förkunna hans budskap också med hjälp av åskådliggörande exempel (höftskynket 13, krukorna 13, 18-19, oket 27-28, berusandet av rekabiterna 35 och de stora stenarna i Egypten 44). I kapitel 12 förkunnar Jeremia hur Herren har förkastat sitt eget folk, och i följande kapitel presenterar han samma budskap med hjälp av en förebildlig handling.

Jeremia hade hittills bara talat om ett hot som kommer norrifrån, men nu börjar det brännas, för i denna text framkommer ordet ”Euftrat” (Perath) för första gången. Enligt

några kommentarer förde Jeremia kanske höftskynket till Parah, nutida Wadi Farah, som är beläget fem kilometer norr om Anatot (Jos 18:23). Till riktiga Euftrat var sträckan ett tusental kilometer. Observera att ett höftskynke bärs närmast människokroppens viktigaste delar och att linne är prästdräktens material.

Frågor 13:1-27:

- Vilka fördelar har förebildliga handlingar och liknelser jämfört med en vanlig predikan?
- Vad tänkte Jeremia kanske när Herren gav honom befallningar angående höftskynket av linne? (1-7)
- Vad skulle händelsen med höftskynket förkunna för folket i Juda? (9-11)
- Hur tror ni att folket förhöll sig till berättelsen om höftskynket?
- Vad ville Herren förkunna för sitt folk med hjälp av liknelsen om vinkärl? (12-14)
- Hurudana ”skådespel” kunde kanske vår tids profeter uppföra för att få fram sitt budskap?
- Vad betyder verserna 15-16?
- Hur kunde man tillämpa verserna 15-16 i vår tid?
- Hur kunde Jeremia begråta ett folk, som hade behandlat honom så illa? (17)
- Hur tror ni att kungahuset tog emot Jeremias förutsägelse? (18-22)
- Vad profeterar Jeremia om huvudstaden Jerusalem? (20-27)
- Vilka är Jerusalems synder, som leder till att denna olycka drabbar staden?
- Läs verserna 20-27 så att du läser namnet på ditt lands huvudstad i stället för ”Jerusalem”. Hur upplever du nu profetian?
- Vad har erövringen av en stad gemensamt med våldtäkt? (25-27)
- Kan du tillämpa orden i vers 23 på dig själv? Varför / Varför inte?
- Varför måste Jesus hänga naken på korset? (26)

Avslutning: Den första allvarliga följden av folkets synder var den stora torkan, som beskrivs i kapitel 14. I kapitel 35 berättas om en annan förebildlig handling som Jeremia var tvungen att utföra under Jojakims regeringstid.

6. PROFETENS ENSAMHET Kapitel 16, se även 15:17 och 20:10

Frågor 16:1-21:

- Hur hade Jeremias liv kanske sett ut ifall han hade varit gift? (Varför ville inte Herren ge Jeremia en fru, en trossyster, att stå vid hans sida i striderna?)
- Vad skulle du svara om Herren sade dig samma ord som han sade åt Jeremia i vers 2?
- Tror ni att det var lätt för Jeremia att gå med på Herrens bud efter att ha hört motiveringarna? (3-4)
- Ifall att någon modig kvinna i Jerusalem redan hade hunnit förälska sig i Jeremia, hur tror ni då att hon kanske förhöll sig till situationen?
- När kan man se det att man avstår från äktenskap som en del i kallelsen till ett kristet arbete? Se även 1 Kor 7:25-40.

- Vad var Herrens avsikt då han förbjöd Jeremia att gå på sina släktingars och vänners begravningar och bröllop? (5-13)
- Hur påverkade det Jeremias liv att Herren förbjöd honom att gå på bröllop och begravningar?
- Hurudan måste situationen i ett samfund vara innan bröllop helt slutar att förekomma? (9)
- Hur belyser verserna 15 :17 och 20 :10 beskrivningen av Jeremias ensamhet?
- Varför vill Herren redan i detta skede meddela det syndiga folket löftet som finns i verserna 14 och 15?
- Varför talar Herren hårda ord om syndens straff genast efter trösten? (16-21)
- Vad var hjälpen mot Jeremias fruktansvärda ensamhet? (19a)
- Är det möjligt enligt dig att leva endast av Jesu vänskap då alla andra överger en? Motivera ditt svar.
- Vilka är likheterna mellan Jesu och Jeremia liv utgående från det här kapitlet?
- Minnesvers: 16 :19a

7. JEREMIAS KLAGOVISOR Kapitlen 15, 17, se även Luk 19:41-44

Bakgrund: Klagovisorna finns i följande bibelverser som vi tidigare läst: 12:1-6, 14:17-22, 15:10-18, 17:14-18, 18:18-23, 20:7-18 samt Klagovisorna.

Andra profeter framförde endast det budskap som de hade fått av Herren. Jeremia berättar däremot också hur det kändes att förkunna budskapet under förföljelse, åt ett folk som inte ville lyssna. I följande verser möter vi den gråtande kopparmuren -en man som inte flyr sin kallelse, trots att han ofta skulle ha lust att göra det.

Frågor 15:10-21:

- Får en man gråta?
- Vad skulle ha hänt med Jeremia om han inte hade kunnat gråta?
- Vad beror det på att Jeremia inte försöker dölja sin gråt, utan skriver om det i sin bok?
- P.g.a vilka olika orsaker hade Jeremia hamnat i kris i sin roll som förkunnare? (10-18)
- Vilka är enligt Jeremia de svåraste sakerna i Hans liv? (10)
- (Varför anklagar Jeremia inte Gud, utan sin mamma?)
- Hur tröstar Herren först sin profet? (11-14)
- Hur kan det förklaras att också Guds profet kan fyllas av hämndlystnad? (15)
- Vad betyder Guds ord för den ensamme och förföljde profeten? (16)
- Vad får Jeremia att välja Guds ord, då han har att välja mellan människors favör och Guds ord?
- Om du någon gång har haft samma upplevelse som Jeremia i förhållande till Bibeln, så berätta gärna om det (16).
- Vad anklagar Jeremia Gud för? (18)
- Hur skulle Guds andra svar till Jeremia lyda med dina egna ord? (18-21)
- Från vad var Jeremia tvungen att göra bättring?

- Varför upprepar Herren samma löfte åt profeten då han hamnat i kris, som då Han kallade honom? (20-21)
- Var Jeremia en fast kopparmur också då han skrev dessa klagovisor? Motivera ditt svar.
- Fundera på löftena i vers 20 och svara på frågan: Beskyddade Gud till sist Jeremia och räddade honom ur de ondas våld?
- Vad finns det för gemensamt i Jesu gråt och Jeremias gråt? Se Luk 19:41-44.
- Varför bad Jesus inte en enda hämndlysten bön mot Jerusalem som dödade honom?
- Vad kan vi själva få för tröst av texten?
- Minnesvers: 15:16.

8. DET SÖNDRIGA LERKÄRLET Kapitlen 18-19, se även 2. Krön 33:1-10 och 2 Kor 5:7-10

Frågor 18:1-12 och 19:1-13:

- Vad avses med ett halvfärdigt och ett färdigt lerkärl i Jeremia 18:3-6 och 19:10-11?
- I hurudana situationer kan ett helt folk tillsammans åstadkomma något ont eller på motsvarande sätt överge sin ondska (18:7-10)?
- Tillämpa liknelserna om lerkärl på vårt lands historia.
- Vilka är enligt din mening kollektiva synder som ditt folk har gjort?
- Varför fruktade folket i Juda inte det straff som Jeremia förkunnade att Gud skulle låta folket få möta? (18:11-12)
- Vad borde hända för att vårt folk skall ”överge sin ondska” och vända tillbaka till den levande Guden?
- Varför ville Gud att kärlet skulle söndras just vid Hinnoms sons dal? (19:1-2)
- Varför skulle just prästerskapet och folkets äldste (dvs. ledare) se på när kärlet söndrades? (19:1)
- När blir Guds folk så blint att det börjar offra (och döda) sina egna barn till avgudar? (19:4-5)
- På vilket sätt offerar man i vårt land barn till avgudar (t.ex. till Mammon)?
- Vad var Guds straff för barnoffren under Jeremias tid? (7-13)
(På vilket sätt påminner brottet och straffet varandra?)
- Vilka följder har vi haft i vårt land av t.ex. abortlagstiftningen? (På vilket sätt påminner brottet och straffet om varandra?)
- I vilket skede blir ett folk ett lerkärl, som inte längre kan göras helt?
- I psalm 22 som handlar om Jesu lidande omnämns också en lerskärva (Ps 22:16). Varför?
- Minnesvers: 18:6.

Avslutning: I följande kapitel ser vi vad Jeremias samtida tänkte om liknelsen om det söndriga lerkärl. På grund av liknelserna blev profeten nämligen fängslad i stock.

9. I FOTSTOCKEN!

Kapitel 20

Bakgrund: Jeremia var nu ungefär 40 år gammal. Han hade förkunnat Guds vilja för sitt folk under två årtionden. I kapitel 20 berättas om hur han för första gången blev misshandlad fysiskt. Först i denna situation nämnde Jeremia namnet Babylon och ordet tvångsförflyttning.

Verserna 7-18 innehåller Jeremias hjärtskärande klagovisa. *Magor Missahib* är ett citat från psalm 31:14. Det betyder "förskräckelse runtomkring" eller "skräck överallt". Man använde detta som ett öknamn om Jeremia (22:10), men Jeremia själv använde det om Pashur (20:3).

Frågor 19:14-20:18:

- Av vilken anledning hamnade Jeremia i fotstocken just i denna situation?
- Varifrån fick Pashur mod att misshandla Herrens profet? (2)
- Föreställ dig, att du skulle sitta ett dygn vid stadens port, med fötter och hals i järn, utan att kunna röra dig. Vilka omständigheter skulle göra det dygnet plågsamt och förödmjukande för dig?
- Vad månne Pashur väntade att han skulle se och höra, när han följande morgon kom för att befria Jeremia från stocken? (3-6) (Vilken överraskning väntade honom?)
- Vad tror ni att Pashur tänkte när han hörde Jeremias förutsägelse om hans folks och familjs katastrof? (3-6)
- Varför kunde inte Jeremia sluta verka som domedagsprofet, fastän han själv skulle ha önskat det? (7-9)
- Berätta om dina erfarenheter, om du någon gång varit med om det som beskrivs i vers 9?
- Vad tänkte Jeremias vänner, när de övergav honom? (10)
- Hur kunde Jeremia veta att Herren fortfarande var med honom som en stark hjälte, som ännu skulle hjälpa honom? (11)
- Varför räddade inte Gud sin profet från misshandel och från stocken, fastän han var med honom som en stark hjälte?
- Vad gav Jeremia krafter att fortsätta sin uppgift trots motståndet? (12)
- Vad berättar vers 13 om Jeremias tro?
- Hur kan en människa i samma andetag uttala orden i vers 13 och i verserna 14-18?
- Vad tror ni att Pashur tänkte om denna dag, när han fängslad gick mot Babylon 20 år senare?
- Vad tänker du själv om Paulus ord: "Så kommer också alla som vill leva gudfruktigt i Kristus Jesus att förföljas."? (2 Tim 3:12)
- Vad har Jesus på korset gemensamt med Jeremia i stocken?
- Minnesvers: 20:7a.

10. FOLKENS PROFET

Kapitlen 25, 46-49

Bakgrund: Jojakims fjärde regeringsår (605 f.Kr.) var en vändpunkt i världspolitiken och i Judas historia. En general vid namn Nedukadnessar (även Nebukadressar) blev

det året konung efter sin far Nabopolassar. Gud själv hade valt den här mannen till sin tjänare och till arbetare åt sin vänstra hand. Nebukadnessar nämns första gången i kapitel 25.

Striden i Karkem, då Egyptierna blev slagna för gott, ägde även den rum under samma år. Det var en lika avgörande händelse i den dåtida världshistorien som Berlin murens fall var i vår historia.

Jeremia var i det här skedet halvvägs i sin karriär. Han hade profeterat i 23 år, varav de fem senaste åren under stora svårigheter och inte en endaste gång hade hans predikan tagits på allvar.

Jeremia var tvungen att förmedla Herrens vredes kalk till alla omgivande folk. Han förutsåg förutom Judas tvångsförflyttning även det att den skulle pågå i 70 år (något den även gjorde, nämligen från den första tvångsförflyttningen 605 ända till ediktet i Kyros 539, eller från templets förstörelse till dess att templet blev färdigt: 586-515). Babyloniens välde höll egentligen i 73 år (612-539)- det vill säga ungefär lika länge som Sovjetunionen existerade. Märk väl att nazisterna hade makten i Tyskland endast i tolv år.

Varje folk fick ett eget budskap av Gud via Jeremia. Dessa budskap kan även anpassas till stater i vår tid, också till dit eget land.

Frågor: 25:1-31:

- Hur gammal var du för 23 år sedan? Föreställ dig att du under hela tiden sedan dess skulle ha arbetat exempelvis inom församlingen och ingen skulle ha lyssnat till ditt budskap. Hur många år tror du att du ännu skulle orka fortsätta? (3)
- Vad gjorde Guds folk till ett så dövt och styvnackat folk? (3-7)
- På vilka grunder utnämner Herren den råa hednakungen Nebukadnessar till sin tjänare? (8-9)
- Hurudana ”tjänster” skulle Nebukadnessar göra för Herren?
- Vilken andel hade Herren i de dåtida katastroferna? Vilken andel hade Nebukadnessar? (Vem av dem bar det slutliga ansvaret för de dåtida krigen?) (27-31)
- På vilket sätt styr Herren folkens historia? (Tillämpa den här texten till exempel på andra världskriget.)
- Om Jeremia levde på vår tid, ett hurudant budskap tror ni att han skulle förmedla till ditt folk?
- Tycker ni att straffet Juda och dess grannfolk fick är i rätt proportion till storleken av deras synder?
- Varför vill Herren på förhand meddela längden på Babyloniens välde? (11)
- Om Gud hade meddelat längden på till exempel nazisternas välde i Tyskland eller på Sovjetunionens existens åt förra århundradets kristna- hur skulle det ha påverkat deras situation?
- Har du lätt eller svårt att tro på en sådan Gud som beskrivs i det här kapitlet?
- Varför jämför Herren sin hämnd just med vin? (15-17)

- Läs versen Joh 19:11 om Jesu fängslan och fundera på vad det har att göra med vår text.

Avslutning:...Kanske håller vår tids Nebukadnessar, alltså Antikrist, på att ta makten någonstans i världen...

11. GUDS ORD BRÄNNES Kapitlen 36 och 45

Bakgrund: Vi är ännu i Jojakims 4-5 regeringsår (605-04 f.Kr.). Juda fruktar och skakar eftersom Babylon intar sina grannländer ett efter ett. Pga. det nationella nödläget har en fastedag blivit utlyst.

Nu vill Herren att Hans Ord skall skrivas ner i skriftlig form. Det är troligen fråga om kap.1-20 i Jeremia. Det tar ungefär ett år att skriva bokrullen, jämför kap.36 vers 1 och vers 9.

I vår text nämns Jeremias sekreterare, Baruks, namn för första gången. Den ensamme profeten har till sist fått en ung vän vid sin sida, som inte lämnar honom, utan som är med honom intill det bittra slutet. Baruk tillhör en fin, högadlig familj och hans namn betyder "välsignad". Hans bror är troligen kungens inkvarteringchef, om vilken det talas om i kap. 51:59. I texten finner man också två andra familjemedlemmar till Safan; Gemarja och Mika.

Frågor: 36:1-26:

- Vad berättar denna text åt oss om Bibelns inspiration? (2-4)
- (Hur kan Jeremia ordagrannt komma ihåg det Gud talat till honom för 20 år sedan? Varför kan vi lita på att Guds Ord är helt och hållet sant?)
- Vad berättar vers 3 och 7 åt oss om Guds handlingssätt?
- Vad tror ni med tanke på vers 3 och 7 att Gud så länge har varit långmodig mot vårt folk, trots dess synder?
- Fundera på varför Jeremia har blivit portförbjuden till templet? (5)
- Vad hade gjort den unge Baruk så modig, att han vågade gå ensam till templet för att läsa Jeremias hemska lagpredikan? (6, 8)
- Hur länge tror ni det räckte att läsa högt de 20 första kap. i Jeremias bok?
- Hur många gånger läste Baruk Jeremias predikningar den dagen? (10-21)
- Vilka alla hörde Guds Ord?
- På vilka hade Jeremias predikan störst inverkan?
- Varför vände majoriteten av folket inte sitt öra ens till profetian om undergång, trots att den politiska situationen verkligen var hotande?
- Verserna 22-26 berättar om hur den 30-åriga kungen Jojakim (son till en troende far) förhöll sig till Guds Ord. Hur skiljde sig hans beteende och reaktion från hans fars, då han 21 år tidigare hörde orden ur tempelrullen som hittats i templet?
- Vad gjorde Jojakim så hård, fastän hans rike var i stor fara?
- Vad förblindar tyranner, så att de inte ser sanningen? (Jfr. med Hitler och Stalin osv.).

- Hur hade familjen Safan klarat av att var trogna sanningen mitt i allt fördärv? (11,12, 25)
- Detta var det första nedskrivna exemplet på att en stat försöker utrota Guds Ord. Vilka andra exempel känner ni till?
- På vilka sätt försöker man utrota Guds Ord i våra dagar?
- Vad betyder Jesu Ord personligen för dig om att "Himmel och jord skall förgås, men mina Ord skall aldrig förgås."? (Matt 24: 35)

Avslutning: Kort efter detta anföll Nebukadnessar Jerusalem för första gången. Pojkar till aristokratiska familjer, bl.a Daniel, blev under denna första tvångsflyttning bortförda som gisslan. På samma sätt blev templet rånat på guldföremål. (Dan1:1-4)

Baruk var så förskräckt att Herren gav honom ett eget löfte (kap.45). Under de följande 20 kaotiska åren var Baruks enda trygghet Guds löfte om att han (Baruk) inte skulle dö en våldsamt död. Jeremias fiender skulle inte besegra honom.

Jeremia och Baruk var troligen tvungna att vara under jorden tills Jojakims regeringstid tog slut (6-7 år). I alla fall berättar Jeremias bok inte om profetens verksamhet från denna tid. Men Jeremia hade nu tid att skriva, precis som Luther i Warthburgs slott. Han skrev med Baruks hjälp de redan förstörda kapitlen och kanske även andra kapitel.

12. DE ONDA HERDARNA OCH DEN RÄTTFÄRDIGE TELNINGEN (ROTEN) Kapitlen 22 och 23, se också 2 Kung 23:34- 24:17 och 2 Krön 36:5-10

Bakgrund: Jojakim dog på ett mystiskt sätt och blev begravnen som "en åsna". Det kan hända att hans kropp överlämnades åt babylonierna som omringade staden vid den tiden. Jeremia och 2 Krön. 36:6 beskriver Jojakims död på lite olika sätt. Kungen var bara 36 år då han dog, men han hade redan en 18-årig son. Jojakin, Jojakims son, regerade bara i tre månader år 598-597. Han var en lika dålig regent som sin far.

Jeremia var kanske tvungen att besöka palatset under varje enskild kung (jfr. vers 22:1). Det är också möjligt att denna predikan hölls i sin helhet under den unge Jojakims regeringstid. Jeremia ropade fyra ve-rop: Ve Joahas! (22:10-12). Ve Jojakim! (13-19). Ve Jerusalem! (20-23). Ve Jojakin! (24-30). Sedan fortsätter han med att profetera om idealkonungens ankomst. Han använder begreppet "det kommer en tid", som i Gamla Testamentet alltid syftar på den Messianska tiden.

Frågor 23:1-32:

(Obs! Herdarna i denna text syftar på kungar och profeter.)

- Vilket fel hade Israels och Juda kungar haft? (1-3)
- Hur stor del av folkets moraliska situation är beroende av regenter och lagstiftare?

- Vilka av de lagar som Finlands regering har stiftat har speciellt påverkat vårt lands moraliska situation?
- På vilket sätt har profetian i verserna 3-4 gått i uppfyllelse? (Vem syftar Herren på i vers 4?)
- Davids släkt jämförs med ett fallet träd ur vilket ett nytt skott skjuter fram. Vad betyder denna bild? (6)
- Vem av Joahas söners efterkommande var Jesus? (Matt 1:10-12)
- Vilka olika saker uppenbarade Gud i verserna 5-6 om den kommande Messias-kungen?
- I vilken bemärkelse var Jesus olik Josias söner?
- På vilket sätt förde Jesus in rätten och rättfärdigheten i landet? (5)
- I vilket avseende fick Juda hjälp efter att Jesus kommit? I vilket avseende fick Israel bo i trygghet? (5)
- Varför passar namnet ”Gud är vår rättfärdighet” just på Jesus?
- Vad förkunnade de falska profeterna inte? (10, 16, 17)
- Vad var orsaken till att de falska profeterna inte kunde förkunna sanningen? (18-20)
- På vilket sätt får en sann profet ett budskap från Herren?
- Vilket är relationen mellan Guds ord och profetens dröm eller vision? (25-32)
- Hittar man idag sådana profeter som Jeremia här beskriver och ifall svaret är ja, var?

Minnesvers: 23:29.

Avslutning: Jojakins korta regeringstid var under skuggan av Babylons belägring. Den svage kungen var ändå så klok att han kapitulerade och överlämnade sig, så att hans stad inte skulle förstöras. Han blev sedan förd till Babylon med sin mor och sina hustrur, enligt Herrens ord.

Detta var redan den andra tvångsdeportationen, och denna gång fördes 3000- 10 000 människor bort. (Olika källor nämner olika antal, kanske beroende på om man räknade hustrur och barn i det huvudsakliga antalet.) Nu var de ledande män som hade hotat Jeremia sex till sju år tidigare tvungna att fara iväg; smeder, timmermän och yrkesmän (24:1). Också profeten Hesekiel fördes till Babylon. Templets skatter rövades bort än en gång, med dem troligen också förbundsarken.

Daniel hade hunnit bli klar med sina universtitetsstudier i Babylon vid det här laget, och hade redan hunnit jobba vid hovet i tre till fyra år. Deportationen av den andra tvångsflyttningsgruppen var kanske mjukare än den första tack vare honom.

13. ETT OK PÅ RYGGEN Kapitel 27-28, se även 2 Krön 36:11-16

Inledning: Babylonierna gjorde den framlidne Josias yngre son Mattanja till kung och gav honom ett förunderligt namn: Sidkia eller ”Herren är vår rättfärdighet”. Kanske hoppades Jeremia (på basis av namnet) att den som nu hade bestigit tronen var det utlovade skottet av Davids stam. Men där blev han bittert besviken.

Sidkia var 21 år då han blev kung och regerade under de sista elva åren av Juda

historia (597-587/86). Han blev tvungen att svära trohetsed till Nebukadnessar i Herrens namn. Sidkia var en svag regent, som helt dirigerades av en officersjunta.

Hela Mellanöstern och speciellt områdets profeter var på den tiden – oberoende av trosinriktning – ense om en sak: Nebukadnessar skulle kuvas inom ett par år. Inte skulle han kunna kuva det mångtusenåriga Egypten. I Juda saknade man de tvångsförflyttade och templets skatter. Juda profeter lovade med en mun att de tvångsförflyttade och skatterna snart skulle få komma tillbaka hem från Babylonien.

Kanske saknade man allra mest det egna förbundets ark, platsen för Herrens närvaro. Den var ju av rent guld och utgjorde säkert en stor lockelse för erövrarna. Alla Bibelns författare tiger ändå nogsamt om vad som hände med arken. Kanske var det för känsligt för dem att skriva om detta.

Årtalet som nämns i vers 1 var Sidkias fjärde år, inte Jojakims, jfr. 28:1, med andra ord 593 f.Kr. På den tiden hade det i Babylon uppstått ett litet uppror mot storkungen och Mellanöstern försökte ansluta sig till det. Representanter från fem grannländer hade kommit till Jerusalem för att diskutera en gemensam front. Man väntade också hjälp från farao Psammetichos, som hade bestigit tronen i Egypten ett år tidigare.

Nu var det dags för den fjärde förebildliga handlingen. Jeremia skulle sätta ett ok på ryggen och bege sig till grannländernas ambassadörer. Budskapet var detta: Acceptera att ni måste bära Babyloniens konungs ok, tro inte på era profeter. Betala er skatt, ni förmår ändå ingenting mot Nebukadnessar. Det andra alternativet innebär onödig blodsutjutelse.

Frågor: Jeremia och Hananja 28:1-17:

(Detta skedde i templet samma år 593 f.Kr. Jeremia bar ännu oket på ryggen.)

- Föreställ er hur en människa, som bär ett dragdjurs ok på ryggen, ser ut.
- Hur tror ni att Jeremia själv upplevde det att han måste bära ett ok på ryggen längs gatorna i Jerusalem, kanske under flera månader?
- Vad tror ni att Jeremia och Hananja hade för avsikt att göra i Herrens tempel?
(1)
- Varför siade Hananja så som han gjorde – fundera över hans motiv? (2-4)
- Tror ni att Hananja själv trodde att han hade fått sitt budskap från Herren eller ljög han medvetet? Motivera ert svar. (Finns det helt uppriktiga falska profeter i världen? Kan man avgöra om profeten är sanningsenlig på basis av hans uppriktighet?)
- Varför kom Hananja för att framföra sitt budskap just inför Jeremia?
- Vad tänker ni om Jeremias första reaktion på Hananjas budskap? (5-9)
- Vad tänker ni om de av vår tids profeter, vilkas budskap inte går i uppfyllelse? (Kan man försvara dem med att allt profeterande är bristfälligt, eller måste man konstatera att denna profet var en falsk profet?)
- Berätta om dina erfarenheter, om någon har profeterat någonting för dig, som inte gått i uppfyllelse.
- Vad beror det på att riktiga profeter genom tiderna har förkunnat enligt vers 8, medan falska profeter i allmänhet bara utlovar goda saker?

- Varför gjorde inte Jeremia motstånd, då Hananja kom för att krossa hans ok? (10-11)
- Fundera över, vad ett ok av trä och ett ok av järn innebär? (Vilket skulle ha varit Nebukadnessars ok av trä och vilket hans ok av järn, för folken i Mellanöstern?)
- I verserna 15-16 står det om den första förutsägelse under Jeremias verksamma period som gick i uppfyllelse snabbt, redan inom två månader. Hur tror ni att människorna reagerade på Hananjas död? (Vad tänkte de i den situationen om Jeremia? Eller om den falska profetens förutsägelser?)
- Varför slutade inte de falska profeterna sin verksamhet, fast de med egna ögon såg Hananjas öde?
- Hur kan vi skydda oss från den yttersta tidens falska profeter och Antikrists villfarelser?
- Minnesvers: 28:9.

14. TVÅNGSFLYKTINGARNAS FRAMTID OCH HOPP **Kapitlen 29 och 24**

Bakgrund: Från den föregående händelsen har det inte gått en lång tid. Kung Sidkia sänder av någon anledning Eleasa, Safans son, och Gemarja, Hilcias son till Babylonien (2-3) (eventuellt var det den Hilcia som hade varit överstepräst under kung Josias tid). Jeremia skriver genast ett brev till tvångsflyktingarna och överlämnar det till sonen i en vänfamilj att leverera.

Från antiken har det inte bevarats något annat dokument där ett tvångsförflyttat folk skulle ha uppmanats till att slå sig ner och arbeta för sina fångvaktares samhälles välan mindre där de uppmuntrats be för dem som fångslat dem.

Frågor: 29:1-23:

- Fundera på vilka slags svårigheter som väntade Judas tvångsflyktingar i Babylonien. (1-2)
- Vems fel tänkte kanske flyktingarna att tvångsförflyttningen var? Vems ansvar sade Herren att den var? (4,7)
- Vilken skillnad är det mellan att ta emot sitt livs tragedier från Guds hand och att ta emot dessa från lidandets skapares, alltså rentav från Satans hand?
- På vilka olika sätt reagerade kanske tvångsflyktingarna då de hörde Jeremias råd? (4-7)
- Hur tror ni det kändes för tvångsflyktingarna i Babylonien då de hörde att först deras barnbarn skulle få återvända hem? (10)
- Hur skiljde sig vardagen för en tvångsflykting som trodde på Jeremias profetia sig från vardagen för en flykting som trodde på de falska profeternas förutsägelser? (8-10)
- Tillämpa verserna fem till sju på flyktingar i ditt eget land (t.ex. flyktingar från Karelen i Finland) och på de palestinska flyktingarna, varav många har bott på flyktingläger i tiotal år.

- Vilken var skillnaden mellan framtidshoppet tvångsflyktingarna föreställde sig och det Herren lovade? (11-14)
- Vilken framtid och vilket hopp kan man lova till och med till den som förlorat allt hopp?
- Tillämpa verserna elva till tretton på ditt eget liv. Vilka goda saker kan din "tvångsflyttning" kanske föra med sig till ditt liv?
- De judar som blev kvar i hemlandet trodde sig befinna sig i en lyckligare situation än de som fördes till Babylonien. Varför befann de sig ändå enligt Herren i ett sämre läge? (16-19)
- Vilka allmänna kännetecken för en falsk profet hittas hos Ahab och Sidkia? (8-9, 15, 21-23)
- Varför kan inte en falsk profet trösta den som befinner sig i ett ständigt lidande, till exempel en människa som är obotligt sjuk eller en som står inför döden?
- Varför måste straffet för falska profeter vara så hårt? (22-23)
- Föreställ er hur Jeremias verksamhet hade varit ifall inga falska profeter hade funnits.

Avslutning: Svar på Jeremias brev (29:24-29). Författaren var en man vid namn Semaja och brevet var riktat till översteprästen Sefanja (Om Sefanja se 21:1, 37:3 och 52:24). Semaja rådde översteprästen att sätta Jeremia och andra galningar i fotstock och halsjärn. Han frågar argt av Sefanja varför han inte hindrade att ett sådant brev blev skrivet.

Svar på Semajas brev (30-32). Jeremia skrev till tvångsflyktingarna i Babylonien om Semaja: Han hade inte blivit sänd av Herren. Han hade fått folket att lita på en lögn. Han och hans ättlingar skall förlora sin rätt till medborgarskap i Guds folk.

15. BABYLONIEN – HERRENS VREDES HAMMARE Kapitlen 50-51, se även Daniel 2-3 och Uppenbarelseboken 18

Bakgrund: Vi studerar nu Jeremias allra sista brev till Babylonien. Kung Sidkia i egen hög person och Seraja, hans inkvarteringsbefälhavare (Baruks bror) var i sin tur på väg till Babylonien. Kanske Sidkia skulle dit för att stå till svars inför storkungen för sina upprorsföresatser. Det var ännu år 593. Jeremia skickade med Seraja ett brev till folket i exil. I brevet förutsade han Babyloniens ödeläggelse. Även det här är delvis en förebildlig handling, eftersom den lästa bokrullen skulle kastas i floden Eufrat. Angående brevets avsändande se 51:59-64. Vid den här tiden började för övrigt profeten Hesekiel sin verksamhet i Babylonien.

Frågor: 51:20-26 och 54-64:

- Varför kallar Herren Babylonien för sitt vapen, trots att landet är ett hedniskt land? (20-23)
- Kan man tänka sig, att exempelvis Tyskland och Sovjetunionen skulle ha varit Herrens stridsvapen i det senaste världskriget? Motivera era svar.

- Varför kommer Babyloniens förstörelse att vara förskräckligare än Sions (Jerusalems)? (24-26)
- Jämför följande bibelställen: Jer. 51:25-26, Dan. 2:37-45 och Luk. 20:17-18. Vad lär dessa bibelställen oss om världshistorien?
- Vad lär vi oss om Gud i verserna 54-57?
- Vad är det för skillnad mellan att bygga jordiska riken och att bygga Guds rike? (58)
- Fundera på din egen livsuppgift i ljuset av vers 58.
- Vad innebar kanske detta budskap för de människor från Juda som var i exil i Babylonien?
- Hur tror ni att de judar som bodde i sitt hemland reagerade på detta budskap?
- Hur passar budskapet i detta brev ihop med det budskap, som Jeremia hade skrivit i sitt föregående brev om framtid och hopp?

Frågor: Uppenbarelseboken 18:20-24:

- Vilka likheter har uppenbarelsebokens profetia med profetian i Jeremias bok?
- Vad betyder Babylon i Uppenbarelseboken?
- Vad har varit Babels/Babyloniens synd genom den bibliska historien?
- På vilket sätt tror ni att dessa profetior kommer att uppfyllas i ändens tid?
- Minnesvers: Jeremia 51:24

Avslutning: Det gick för Babyloniens huvudstad Babylon precis såsom Jeremia hade förutsagt: den är öde ännu idag. Jämför 51:62.

16. SIDKIAS KATASTROFALA UTRIKESPOLITIK Kapiteln 21, 34:1-7, 52:1-5

Bakgrund: Den unge kung Sidkia trodde inte på Jeremias ord och ville inte underkasta sig skatter och förlust av självständighet, utan han bröt den ed som han hade svurit till Nebukadressar och gjorde uppror. De falska profeterna förutsade nästan enstämigt, att hans självständighetssträvanden skulle lyckas. Man trodde nämligen att egyptierna skulle komma till hjälp. I Juda fanns vid den här tiden förutom ett pro-egyptiskt parti också ett pro-babyloniskt parti, men det lyssnade man inte längre på. Största delen av folket stod hurtigt bakom kungens utrikespolitik – ända tills belägringen började och människorna började hungra. Babylonierna började belägra Jerusalem under Sidkias nionde regeringsår dvs. i december år 588 f.Kr. Hjälp från Egypten dröjde. Situationen såg svår ut. Men hör och häpna, nu började Jeremias ord duga också för kungen! Under belägringen tog Sidkia kontakt med profeten upprepade gånger. I följande text skildras den första gången han tog kontakt.

Frågor: 21:1-10:

- Vilka alla faktorer bidrog till att kungen i ett litet land vågade trotsa det stora världsväldet Babylonien?
- Vad finns det för likheter och olikheter mellan de dåtida förhållandena i Juda och förhållandena i Finland år 1939?

- Hur hade Sidkia mage att fråga av Jeremia vad Herren hade sagt, fastän han hittills hade vägrat lyssna till det under en period på tio år? (2)
- Vad tror ni att de profeter som hade understött Sidkias uppror förkunnade i det här skedet?
- Ett hurudant svar tror ni att Sidkia väntade på sin fråga av Herren? (2)
- Hur kändes det för Sidkia att höra Herrens svar till den konspirerande staden? (4-7, 10)
- Varför skulle det vara fullständigt omöjligt för judarna att segra i kriget mot kaldéerna?
- Tror du, att du i Sidkias ställe, skulle ha kunnat leva normalt och samtidigt ha en sådan förutsägelse av förstörelse hängande över huvudet? (7)
- Tror du att kungen och hans ämbetsmän trodde på Jeremias ord? Om de trodde, varför handlade de då inte i enlighet med det?
- Varför kändes det kanske som ett omöjligt alternativ för judarna att ge sig för babilonierna? (8-9)(Fundera på olika sätt, genom vilka man kan komma ut och ge sig för fienden, när man är i en stad, som är omringad av murar.)
- En del av folket flydde ändå till fiendens sida och blev räddade. Tycker ni att de var fosterlandsvänner i mindre grad än de som stannade kvar?
- Varför uppstod ännu inte någon väckelse i det belägrade Jerusalem?
- Varför gick Jeremia eller Baruk inte över till kaldéernas sida?
- På vilket sätt påminner förhållandena i det belägrade Jerusalem om förhållandena före Jesu återkomst?
- Tänker du, att den yttersta tidens trångmål kommer att ske under din livstid? Hur förhåller du dig till dem?
- Minnesvers: 21:8

Avslutning: Safans familj lydde antagligen Jeremias råd och lämnade staden. En annan möjlighet är att de redan hade blivit förda till Babilonien (jfr 40:5). I varje fall förlorade Jeremia också sitt sista stöd i de regerande kretsarna. Men Safans gäng talade gott om Jeremia till Babiloniens rika och mäktiga, något som vi kommer att notera senare.

17. BELÄGRINGEN LÄTTAR FÖR EN STUND Kapitlen 34:8-22 och 37

Bakgrund: Faraos Hofrans krigshär kom slutligen till undsättning under sommaren 587 f.Kr. Babilonierna gav sig av och de som hade satt sitt hopp till Egypten jublade. Man fick mera mat. Men ändå bad Sidkia en andra gång om förbön av Jeremia, tydligen anade han att Nebukadnessar inte skulle ge upp så enkelt. Jeremia varnar återigen Sidkia för att tro att faraos hjälpa honom. Det här kriget beror inte på kraftstyrkor, för Herren själv krigar mot sitt folk. ”Sök inte skydd hos faraos, Sidkia, sök skydd hos Herren!”

Under den här tiden var det vanligt med förtryck av de fattiga och de allra fattigaste blev oftast slavar. Under jubelåret borde slavar ha blivit frisläppta, men tydligen hade detta inte skett. Under belägringen frisläpptes de ändå under festliga ceremonier då man högg kalven i två delar. Orsakerna kunde vara själviska; att Herren skulle vara vänligare inställt till stadens försvarare eller att man skulle få fler försvarare till

murarna. Då belägringen lättade tog man tillbaka sina slavar och Jeremia förkunnade att ett sådant handlande skulle följas av en utlämning till svärd, pest och hungersnöd.

När man återigen kunde ta sig ut ur staden, beslöt Jeremia att bege sig till Benjamins område för att dela ett arv med sina släktingar. Detta för att alla ärenden som berör pengar och arv skulle vara i ordning då katastrofen slog till. Lägg märke till att den vakthavande Jiria kunde vara sonson till Hananja, den falska profeten som dog några år tidigare (28:1-17).

Frågor: Jeremia fångslas 37:11-21:

- Varför kunde det ha varit mycket lockande för Jeremia att gå över till den andra fronten?
- Trodde den vakthavande Jiria verkligen att Jeremia ljög? Motivera era svar. (12-14)
- Föreställ er hur den gamla profeten kände sig i kapitel 15.
- Varför kan man säga att en underjordisk vattencistern är ett värre fängelse än ett vanligt häkte? (16) (Varför är ett underjordiskt fängelse farligare för den fysiska och psykiska hälsan, jämför vers 20?)
- Varför lät Sidkia allt detta hända Jeremia, trots att han tydligen höll honom för en sann profet?
- Om Jeremia hade velat slippa det underjordiska fängelset till vilket pris som helst, hur skulle han kanske ha besvarat Sidkias fråga? (17)
- Vad skulle du själv ha svarat kungen om du hade varit i Jeremias ställe?
- Varför var det så viktigt att kungen ännu en gång fick höra Guds dom? (17b)
- Om du skulle ha blivit behandlad som Jeremia, tror du att du skulle ha kunnat hålla bitterheten på avstånd? (18)
- Varför tillät Gud all denna orättvisa ske sin gamla tjänare?
- Hur förklarade kanske de falska profeterna sina profetior i detta skede? (19)
- Vad fick Sidkia att gå med på Jeremias vädjan att inte bli skickad tillbaka till det underjordiska fängelset? (20-21)
- Vad skulle ha hänt om Sidkia hade kapitulerat för babylonierna i detta skede?
- Minnesvers: Matt 26:55-56

Avslutning: Under tiden kom Nebukadnessar tillbaka och belägringen fortsatte. Det sista hoppet om att man skulle få någon hjälp utifrån släcktes. En efter en föll Judas städer i kaldeernas händer. Förutom Jerusalem höll även Laakis och Aseka ut i det längsta. Laakis och Asekas namn nämns också på krukskärvor som man hittat från den här tiden: ”Vi iakttar signaler från Laakis håll och följer de anvisningar Ni gett, bästa herre, men vi kan inte se Aseka.”. Någon officer antecknade för hand röksignaler från Laakis, men kunde alltså inte se några livstecken från Aseka.

Bakgrund: Profetiorna i kapitlen 30-33 har man kanske fått år 587, dvs. ett år innan staden erövrades (jfr. 32:1). Troligen såg Jeremia dem i sömnen (31:26). Herren förklarade ännu en gång varför förstörelsen måste komma, men samtidigt ville han också trösta sitt folk inför katastrofen. I dessa kapitel förekommer ofta uttrycken: ”Se, dagar skall komma...” eller ”den dagen”. Detta är i GT tekniska termer, som alltid syftar på den messianska tiden. ”Herrens dag” är den dagen, då Herren själv griper in i sitt folks öde på ett avgörande sätt.

När de tröstande löftena börjar, har Juda inte visat något tecken på bättring. Den återgång till det gamla som beskrivs i kapitlen 30-33 är till 100% Guds nåd till sitt syndiga folk.

Frågor: 30:1-24:

- Vilka ställen i detta kapitel är lag, vilka evangelium?
- Vad lär vi oss om Herrens dag genom vers 5-9? Vilka olika sidor ser man där? Varför är det en skräckens dag? Varför är det en hoppets dag?
- Hur kan någon låta bli att vara rädd och förfärad när fienden omringar deras stad, jfr. början av vers 10?
- Vilka saker lovar Herren i verserna 8-11 sitt syndiga folk, som själv är orsak till de olyckor som drabbat det?
- Varför kan Herren inte låta bli att straffa folket för dess synder? (11, 15)
- Vilken ny synvinkel får vi i detta kapitel till temat Dotter Sion/ Dotter Jerusalem? (13-22)
- Vad säger oss verserna 12-17 om våra egna hjärtesår?
- Vad betydde det kanske för Jeremia, att han fick detta budskap före staden erövrades?
- Vilka och hurdana människor tog denna Jeremias profetia på allvar? Vilka brydde sig inte om den?
- Vilka olika saker profeteras i detta kapitel om den kommande Messias?
- På vilken grund kan vi säga att Jesu dödsdag var ”Herrens dag”?
- I vilket avseende är också Jesu återkomst ”Herrens dag”?
- Hur kommer löftena i detta kapitel slutligen att förverkligas?
- Minnesvers 30:17.

Avslutning: Herren ville att tröstens ord skulle bevaras nedskrivna under de svåra tiderna (30:1). Den kristna får se på framtiden med hoppets ögon på samma sätt som Jeremia såg på den i det belägrade Jerusalem – även om framtiden för med sig ett kärnvapenkrig. ”Men när detta börjar ske, så räta på er och lyft upp era huvuden, ty då närmar sig er förlossning.” (Luk 21:28).

19. NYTT HOPP MITT I HOPPLÖSHETEN Kapitel 31, se även Luk 22:20 och Hebr 8:1-10:18

Bakgrund: I det här kapitlet talas det först om nordstaten Israel som hade försvunnit från världskartan 135 år tidigare (31:2-22). Det används många namn för staten: Israel, Samarien, Efraim, Jakob, Rakel. Herren uppenbarar sig från fjärran och

bekänner sin kärlek – Han orkar ännu älska den där otrogna hopen. Nu lovar Herren rädda Israel: det israeliska folket kommer att återvända hem. Juda hör den här profetia då det är omringat av den babyloniska armén och fruktar samma öde som Israel.

Sedan följer tröstens ord till Juda (31:23-30). ”Jag skall vända Judas öde”. Herren hade splittrat och rivit sönder Israel och Juda, men han skulle också ta hand om deras återuppbyggnad och plantering. Allt detta lovar han innan den slutgiltiga förstörelsen ens hade kommit.

Till sist följer en profetia om ”det nya förbundet”. Det här är enda stället i hela GT där den här termen används. Verserna 31-34 citeras två gånger i NT: Hebr 8:8-12 och 10:16-17. Det här är också det längsta ordagrant citerade stycket i NT.

Frågor: det nya förbundet 31:31-37:

- Varför har förhållandet mellan Gud och hans folk aldrig varit ens nöjaktigt?
- (Vad var felet med det gamla förbundet?)
- Hur skiljer sig det nya förbundet från det gamla? (31-34)
- Läs Luk 22:20. Hur hör Jesus och det nya förbundet ihop?
- Hur skall förhållandet mellan Gud och hans folk vara i det nya förbundet?
- Hur lär man sig att följa Guds lag i det nya förbundet?
- Vad betyder det i praktiken att Guds lag skrivs på ditt hjärta?
- På vilket sätt kände man Gud i det gamla förbundet? Hur är det i det nya?
- Hur löstes problemet med synden i det gamla förbundet? Hur löses det i det nya?
- Berätta något exempel på hur du lär känna Guds hjärta genom att han förlåter dig dina synder. (34)
- Varför ville Herren ge budskapet om det nya förbundet just i en ockuperad stad?
- Varför gav Herren det här löftet till sitt folk som inte hade gjort bättring för sina synder? (35-37)
- Vad lär det här kapitlet dig personligen om Guds trofasthet?
- Minnesvers: 31:34

Avslutning: Jeremia får profetia om ett nytt Jerusalem medan det gamla ännu kämpar för livhanken. Även för Guds stad skulle Messias tid komma. Efter återkomsten från tvångsförflyttningen uppfylldes profetia inte till fullo. Fortfarande 500 år senare grät Jesus över Jerusalems tröghet. I verserna 38-40 kan det alltså inte vara fråga om den stad vars murar Nehemja reste 100 år efter dessa händelser och staden som Titus brände år 70 e.Kr. I de här verserna talas det däremot om det Nya Jerusalem som aldrig skall förstöras eftersom dess grundare och skapare är Gud. Se Upp 21:9-27.

20. KÖPET AV EN ÅKER – EN AKT AV HOPP Kapitel 32

Bakgrund: Jeremia köper sig en åker under Juda historias sista år, dvs. Sidkias 10:e regeringsår. Ingen annan köper land mera- alla förstår ju att

det ordningsfulla samhället är på väg mot kaos. Det är självklart att vad en tvångsflyttad behöver är silver, inte mark. Gud har uppenbarat att babylonierna kommer att bemanna Juda i 70 år. Jeremia kommer troligen inte själv att vara vid liv, då frihetens dag kommer. Han har ju inte ens avkomlingar, som han skulle kunna lämna landet till. Varför köper han alltså åkern?

Märk, att ett pergament kan bevaras i en lufttät lerkruka i tusentals år, såsom vi har sett från Qumran.

Frågor: 32:6-44:

- Varför ville kusinen Hanamel sälja sin åker just åt Jeremia? (6-8)
- Vad kostade åkern om vi skulle ändra summan till dagens pengar? (9)
Se i slutet av Bibeln på GT:s tyngder och mått.
- Varför måste köpebrevet göras så noga? (10-15)
- Jeremia började sin bön med att säga ”Ingenting är omöjligt för dig”.
Vad tror ni att han hoppades och väntade på av Gud? (17, jfr. 27)(Tror ni att han ännu hoppades på att Gud skulle spara sitt folk och sin stad från förintelse?)
- Varför påminner Jeremia Gud om just de saker som nämns i verserna 18-22?
- Vad vill Jeremia fråga av Gud i verserna 23-25?
- Vad är Herrens första svar till profeten (26-35)?
- Vad är Guds andra svar på Jeremias fråga (36-44)?
- När och på vilket sätt har v. 39-41 gått i uppfyllelse under det gamla förbundets folks, Israels, historia, samt det nya förbundets folk, de troendes historia?
- Har du lätt eller svårt att tro att Gud gläder sig över att få göra dig gott? (41) Varför lätt, varför svårt?
- Vad kunde Jeremias köpande av en åker ha för betydelse för stadsborna som levde under hot av en katastrof?
- Hurdana akter av hopp skall vi göra i väntan på Jesu andra återkomst?
- Jeremias köpande av en åker får en lite speciell tolkning i NT.
Fundera på vad Matteus menar med sina ord? (Matt 27:3-10)
- Minnesvers 32:41

21. JEREMIA I BRUNNEN Kapitlen 38:1-13 och 39:15-17 samt Klagovisorna 3:52-58

Bakgrund: Jerusalem ligger på ett berg. Det är lätt att försvara det, men också lätt att belägra det. Det är redan det andra året som kaldéerna håller på att belägra staden. Hiskias tunnel garanterar tillgången till dricksvatten, men maten har tagit slut för länge sedan.

Om ni har sett bilder från ghettot i Warschava (Varsova), så återkalla bilderna i minnet nu: Sjukdomar härjar bland den utsvultna befolkningen. Barn, som är magra som skelett, gräver i sophögar. Man kan inte längre på basis av utseendet se någon skillnad mellan höga och låga, utan alla är lika trasiga och smutsiga. Det allra värsta är att människorna till sist äter sina egna barn – precis som Jeremia för länge sedan

hade förutsagt vid templets port. Till de falska profeterna och prästerna ropar man: ”Oren, Oren”.

Frågor: 38: 1-6

- Tror ni att Jeremia kände sig frestad att sluta sina farliga tal under belägringens senaste skede? (2-3)
- Hade ledarna enligt din åsikt rätt i det som de sade? (4)
- Vilken uppfattning får du av kung Sidkias sinnestillstånd i belägringens slutskede? (5)
- Varför sänkte officeren Jeremia i brunnen med hjälp av rep, istället för att de skulle ha slagit av hans huvud? (6)

Klagovisorna 3:52-58

- Vi vet inte hur många timmar Jeremia var i brunnen, han kunde vara där till och med ett dygn. Föreställ er den tiden ur alla möjliga perspektiv.
- Varför hamnar också en modig människa lätt i panik i en sådan där situation? (52-54)
- Tror ni att Jeremia ropade förutom till Gud också till människor för att få hjälp? (55-56) Motivera era svar.
- Vad tänkte Jeremia kanske, när han höll på att sjunka i dyn, om det löfte som Gud hade gett till honom som ung (se 1:19).
- Vad hände när Jeremia plötsligt förstod att Herren var hos honom i brunnen och sade: ”frukta inte!”? (57)
- Herren säger till dig samma tröstens ord som till Jeremia i brunnen (57). Vad innebär dessa ord för dig i din nuvarande livssituation?

Jeremia 38:7-13

(Ebed-Melek var en afrikansk man, antagligen kastrat. Kus = Etiopien, Libyen.)

- Varför kom inte en enda jude för att hjälpa den gamla profeten?
- Vad fick den utländske Ebed-Melek att handla till förmån för Gud, trots att han säkert visste att han hotar sitt liv med sitt handlande?
- Skulle du våga handla som Ebed-Melek?

Jeremia 39: 15-18

- Vad betydde det för Ebed-Melek, att han fick ett sådant löfte av Herren precis före stadens erövring?
- Läs från Jesu lidandes psalm 69 verserna 2-4 och 20-22. Vad var gemensamt för Jeremia i dybrunnen och Jesus på korset?
- Minnesvers: Klagovisorna 3:57.

22. SIDKIAS SISTA MÖJLIGHET 2 Krön 36:11-16

Kapitel 38:14-28, se även

Bakgrund: Stunden närmar sig. Sidkia är i samma situation som Hitler våren 1945. I sin nöd vänder han sig till den enda människa som aldrig ljugit för honom. Kungen och fången träffas i hemlighet vid ingången till Herrens tempel, den förra är nu 32 år och den senare 60 år. Detta är sista gången de två träffas.

Sidkia får sin sista chans, ett sista ord från Herren. Ännu är det möjligt att rädda staden, templet, folket och den egna familjen: mor, systrar, fruar, söner och döttrar.

Frågor: 38:14-28:

- Fundera på Sidkias erfarenheter så här långt och föreställ dig hur belägringens sista skede kändes för honom.
- Hur tror du att Sidkias förhållande till Gud och avgudarna var under belägringens slutskede?
- Varför skickade Sidkia efter Jeremia ännu en gång? (14-16)
- Vilka saker kanske Sidkia ångrade, eller inte ångrade, i detta skede? (Tror ni t.ex. att han skämdes över att han låtit sina män behandla den gamle profeten illa? Motivera era svar.)
- Vad tror ni att Jeremia kände för kungen efter allt detta?
- Vad var Jeremias svårighet i denna situation? (15)
- Varför kunde inte Sidkia lita på Herrens ord denna enda gång och handla därefter? (17-18)
- Vad skulle Tyskland och Japan ha vunnit på att ge sig ett halvt år tidigare, innan de var tvungna att göra det under andra världskriget? Varför gjorde de inte det?
- På vilket sätt påverkar de beslut vi fattar i småsaker idag, de ödesdigra beslut som vi fattar i framtiden. (Tror du att du själv kommer att fatta ditt livs ödesdigra beslut bättre än Sidkia?)
- Varför fruktade Sidkia sina landsmän, som gått över till babylonierna mer än vad han fruktade babylonierna? (19-20)
- Vad var värst för Sidkias fruar och barn efter stadens erövring? (22-23)
- Vad säger verserna 24-27 om kungen?
- Vad tycker ni om Jeremias handlande i vers 27 – var det lögn eller inte, var det berättigat eller inte?
- Vad är den största skillnaden mellan dessa två judiska kungar i krissituation: Sidkia och Jesus? Jfr. Luk 23:32-43
- Minnesvers: Luk 23:42

23. SISTA TRÖSTEN FÖRE KATASTROFEN Kapitel 33, se också Klag 1,2,4

Bakgrund: Jeremia är ännu arresterad i fängelsegården (33:1). I verserna 5 och 10 ser vi, att stadens belägring står för dörren. Nu talar ingen längre om seger. Tempelteologin är glömd. Nej, nu klagar man tvärtom över att Herren har förkastat

också de två sista släktena (24). Över Sidkia och hans söner hänger hotet om dem. Hur skall det alltså gå för Davids eviga tron i framtiden? Hur är det med de löften som patriarkerna fick? Ångrar Herren sina ord?

Kapitel 33 innehåller Herrens sista budskap före katastrofen. I detta kapitel ser vi också på nytt en av Jeremias boks viktigaste förutsägelser om den kommande Messias.

Frågor: 33:1-22:

- Hur kändes det kanske för Jeremia när de domar som han förutsagt under 40 års tid bokstavligen går i uppfyllelse inför hans ögon?
- Vad hjälpte Jeremia att utstå hunger och olidlig osäkerhet när katastrofen närmade sig dag för dag?
- Föreställ er kvinnornas, i synnerhet mödrarnas känslor när det blev allt mera uppenbart att staden skulle erövrats? (4-5)
- Skulle invånarna i Jerusalem ha haft lättare att ta emot budskapet ”kaldéerna slår Jerusalems invånare till döds” än ”Jag, Herren slår dem till döds”? (5)
- Vad händer mellan verserna fem och sex?
- Vad lovar Herren göra för sitt folk i fortsättningen? (6-9)
- Vad kan sammanfoga dessa båda budskap: 4-5 och 6-9?
- När har löfterna i verserna 6-9 gått i uppfyllelse/när kommer de att gå i uppfyllelse för gamla förbundets folk Israel och nya förbundets folk kristenheten?
- När och hur har vers 6 förverkligats eller kommer den att förverkligas i ditt liv? Hur är det med vers 7?
- Vilka saker är ett tecken på Herrens välsignelse? (10-13)
- Davids tron har inte rests i Jerusalem efter att Sidkia förlorade den. Vad innebär alltså Herrens löfte i verserna 17-22? Se också Mark 11: 9-10.
- Vilka utför i vår tid de levitiska prästernas tjänst och på vilket sätt? (21-22) Se 1 Petr 2:9.
- Vad tror ni att vår tids judar tänker om dessa löften?
- Varför tror ni att Herren vill uttala just orden i verserna 23-26 som sina sista ord innan katastrofen sker?
- Minnesvers: 33:6

Avslutning: ”Jag skall förbarma mig över mitt folk och vända dess öde”. Dessa är alltså Herrens sista ord före den förfärliga vredens dag.

24. ACK, DE BESEGRADE! Kapitlen 39:1-14 och 52:1-30 samt Klag 3 och 5, se även Hes 12:10-16

Bakgrund: Belägringen började i december 588 och slutade i juli 586. Den pågick alltså i ett och ett halvt år. Till sist lyckades babylonierna rasera muren och de upprättade genast sin egen domstol vid mittersta porten. Jeremia var fortfarande fånge på fängelsegården då allt detta hände (38:28).

Ack, de besegrade! Den med möda belägrade staden blev belägrad på nytt. Klagovisorna skildrar Jerusalems hjärtskärande tillstånd under dessa dagar.

Efter en månads tid brändes templet, nämligen på ab månadens nionde dag (25.8 enligt vår kalender?). Samma dag förstörde Titus för övrigt också Herodes tempel 550 år senare.

Frågor: 52:5-20 och Klag 5:8-16:

(Märk väl att största delen av kapitel 52 är lånat direkt ur andra Kungaboken efter Jeremias död. Se 2 Kung 24:18-25:21.)

- I vilket skede gjordes kanske porten till kungliga trädgården? (52:7)
- Vad gör kungens och hans officerers uppförande speciellt avskyvärt?
- Vad tycker du är det mest tragiska med kung Sidkias öde? (8-11)
- Vad tror ni att kungen tänkte under resten av sitt liv då han satt i den babyloniska fångelsehålan med bilden av hur hans söner slaktas fastbränd på näthinnan?
- Sidkias far hade varit en troende man. Tror ni att detta faktum påverkade återstoden av Sidkias liv på något sätt?
- Föreställ er civilbefolkningens position i en ockuperad stad. Hur behandlades olika människogrupper av ockupanterna? (Klag 5:8-16)
- Vad förväntade sig kanske judarna att skulle hända när kaldéerna trängde sig in i templets allra heligaste? (13)
- Vad tänkte judarna om Gud/ om sig själva/ om sin historia då de såg hur babylonierna rövade och satte eld på templet?
- Föreställ er att allt detta hade hänt Juda utan att Jeremia hade profeterat om det i fyra årtionden. Hur skulle människorna i det fallet ha tolkat sitt folks öde?
- Varför räknar författaren till Kungaböckerna upp vart och ett av de föremål som förts bort från templet? (17-23)
- I vilken mån är templets förstörelse en förutsägelse om Jesu död? (Se Joh 2:19-22)
- Varför måste också ett annat tempel (Herodes tempel) förstöras? (Se Matt 24:1-2)
- Minnesvers: Joh 2:19

Avslutning: Murarna brändes. Folket sattes i bojor och fördes till samlingsplatsen i Rama. Hur många tänkte inte då: ”Jeremia hade rätt. Vi borde ha lyssnat på honom” och hur många hatade inte sina ledare för att ha orsakat den onödiga slakten? Sedan började dödens marsch mot Babylonien. Det är svårt att förstå hur utsvultna människor orkade vandra 1 500 km längs vägarna i öknen släpande på åldringar och barn.

Än Jeremia då, vad hände honom? Nebukadnessar hade själv gett order om att ta väl hand om honom. Det hade säkert imponerat på Babyloniens kung att Jeremia hade befallt sitt folk att ge sig till Nebukadnessar och lita på hans nådighet. Jeremias ord hade också annars, inför både hedningar och judar, visat sig vara från Herren.

Plötsligt dök gräddan av den babyloniska krigstruppen upp vid huvudporten. På fängelsegården satt en svulten, smal, skäggig, smutsig och misshandlad man som plötsligt steg oväntat i rang. Jeremia blev den friaste mannen i landet.

Ångrade Jeremia någonsin att han inte då fattade ett annat beslut och for iväg till Babylonien då storkungen gav honom den möjligheten? Där kunde han ha fått tillbringa sin ålderdom tryggt i kungens skydd. Istället begav sig Jeremia till Mispas ståthållaren Gedalja och blev indragen i sitt folks sista tragiska händelser.

Det var kanske under de påföljande månaderna som Jeremia skrev Klagovisorna. Han kunde aldrig glömma det han sett i slutskedet av belägringen. Ännu en gång strömmade tårarna från den gamla profetens ögon. Klag 3 är hans egna personliga rop av smärta och på samma gång hans trosbekännelse.

25. MORDET PÅ STÅTHÅLLAREN Kapitlen 40-41

Bakgrund: Berättelsen om Jeremias befrielse berättas igen i denna text (40:1-6). Livgardets chef Nebusaradan är Nebukadnessars svärson och Babyloniens blivande kung (efter Evil-Merodak). Nebusaradan presenterar här närapå en trosbekännelse: "Herren, din Gud har åstadkommit denna förstörelse, inte vi. Detta pga. era synder. Du hade rätt, Gud talade genom dig."

Gedalja, som blivit utnämnd till ståthållare över det belägrade Juda, är av Safans släkt, dvs. en infödd jude. Fadern Ahikam hade varit Jeremias beskyddare under Jojakims förföljelse för 20 år sedan. Farfadern Safan, hade i sin tur, varit med i Josias trosreform för 40 år sedan. Gedalja hade kanske varit i Babylonien sedan den andra tvångsflyttningen (om inte redan från den första), eller så var han en avhoppare från tiden vid belägringen. I vilket fall som helst, är det klart att Nebukadnessar och Gedalja litade på varandra.

Gedalja försökte få den föregående soldatjuntans medlemmar, de nuvarande gerillaledarna, på sin sida. En del av dem kunde inte förlåta Gedalja för hans landsförräderi. Den mest betydande av dem var Ismael, Netanjas son, den förre kungens släkting. Han for iväg till grannlandet Ammon och började ruva på hämnd och kanske t.o.m. på Babyloniens erövrande. En del människor ger inte upp så lätt...

Flyktingarna kom tillbaka till den nya huvudstaden Mispas från de omkringliggande länderna. Nebukadnessar använde sig inte av "söndra och härska"-taktiken. Städerna hade blivit förstörda, men landsbygden fick vara ifred. Vinrankorna förstördes inte, och brunnarna fylldes inte igen. De fattiga, samt tidigare slavar, sattes i arbete.

Också officerarna fick arbeta på åkrarna om de så ville. Skörden var bra. Livet började så småningom återgå till det normala.

Frågor: 40:7-41:9:

- Varför hade Nebukadnessar valt en judisk man som ståthållare över det ockuperade Juda? (8)

- Vad tycker ni om Nebukadnessars sätt att regera över de besegrade, i ljuset av denna text?
- Vilka var kanske Gedaljas motiv då han gick med på att arbeta för Babylon? (Hur påverkade familjebakgrunden Gedaljas val? Jfr med vad vi tidigare har talat om Safans släkt.)
- Vilken uppfattning får du av Gedaljas personlighet? (9-10 och 15-16)
- Vad beror det på att vissa (såsom Ismael) har så svårt att lägga ner sina vapen och erkänna att den egna politiken fört hans folk i förstörelse? (14)
- Varför trodde inte Gedalja att en judisk officer kunde försöka döda honom? (13-16)
- Vad trodde Ismael sig vinna, då han dödade en bra judisk ståthållare? (41:1-2)
- Hur är det möjligt att några gerillasoldater kunde döda de kaldéiska soldaterna som var beväpnade till tänderna? (3)
- Vad hade kanske hänt i Judéen om Gedalja hade fått fortsätta som ståthållare?
- Vad var motivet bakom mordet på pilgrimerna? (4-9)
- Hur tror ni det kändes för Jeremia och Baruk, när de följde med det tragiska som utspelades vid sidan om?
- Varför tillät Gud också denna tragedi hända sitt folk?
- Vad är detta kapitelns lärdom enligt din mening?

Avslutning: De judar som varit i Mispa blev tillfångatagna av gerillaledaren Ismael; Jeremia och Baruk fanns bland dem. Ismael tänkte ta med sig dem till Ammon. Den andre av Judas tidigare arméofficerare Johanan följde efter Ismael och befriade fångarna. Men Johanan hade aldrig övat sig i Gudstro. Han fruktade mycket för babyloniernas hämnd.

26. TILL TRÄLDOMENS LAND

Kapitlen 42-44

Bakgrund: Kommer Nebukadnessar att hämnas mordet på sin ståthållare och sina soldater? Jeremia blir tillfrågad om judarna borde bege sig på flykt till Egypten. I förväg har dock redan bestämts vilket svar Gud måste ge. Efter tio dagar meddelar Jeremia Herrens ord: folket skall stanna hemma och människorna behöver inte vara rädda för Nebukadnessar. Om judarna ändå går till Egypten, kommer svärdet och hungersnöden att nå dem där. De kommer att dö där.

Jeremia blir anklagad för att vara lögnare, trots att han alltid och inför alla har talat sanning – även under belägringen. Men eftersom man inte tidigare har trott på honom, tror man inte nu heller. Folket gör ett ödesdigert misstag. Herren ger inga löftesord för resan till Egypten, men ändå beslutar sig folket för att resa. På det sättet börjar den gamla profetens sista resa – genom öknen, till träldomslandet. Är Herren med honom ännu också under den resan? Förverkligar han sina planer ännu också i denna till synes hopplösa situation?

Man anländer till gränsstaden Tachpanches. Jeremia uppvisar sin sista förebildliga handling: han gräver ner stora stenar i vallen framför ingången till den kungliga bostaden. Han profeterar att Nebukadnessar kommer att grunda sin tron ovanpå dessa.

Några år går. Övre och nedre Egyptens judar samlas efter långa resor. Jeremia håller sitt allra sista tal till dem och ännu en sista gång upplever han en fullständig knockout.

Frågor: Den gamla profetens sista predikan 44:7-30

- Fundera över på vad Jeremia och Baruk levde i Egypten?
- Ännu en gång: vad är så lockande med avgudadyrkan att Guds folk faller i det gång efter annan? (7-14)
- Varför hade folket inte tagit till lärdom det som hade hänt för Juda?
- Varför fruktade folket inte nu heller Herrens bestraffning?
- Varför fruktar inte ditt folk följderna av att dyrka njutningar och mammon?
- Hur tolkade de i Egypten bosatta judarna Josias reformation, som hade ägt rum 40 år tidigare? (15-18)
- Vad beror det på att Jeremia tolkade så fullständigt annorlunda sitt eget folks historia än hur de andra i Egypten bosatta judarna tolkade? (16-23)
- Varifrån får vi information om hur vi tolkar historien?
- Trodde Jeremias landsmän att profetens ord kom från Herren? Motivera era åsikter (16).
- Vad tänkte Jeremias landsmän kanske om alla de Jeremias profetior, som redan hade blivit uppfyllda?
- Vad får människorna att bli förhärdade på det sättet som judarna i Egypten hade blivit?
- Vad skulle kunna vara botemedlet till ett sådant förhärdande?
- Sista delen i Jeremias tal är speciellt riktat till kvinnor. Säg kortfattat, vad dess centrala budskap är (24-30).
- På vilket sätt påminner Jeremias första predikan om hans sista?
- Hur tror ni att det kändes för Jeremia att bli fullständigt utslagen ännu en gång?
- Minnesvers: Matt 23:29-33.

Avslutning: Jeremia måste sluta sitt livsverk genom att förkunna Guds domar till folket. Faraon Hofra hamnade verkligen i sina fienders händer år 570, såsom Jeremia hade profeterat. (Fienderna var dock egyptier, inte babylonier.) Nebukadnessar erövrade aldrig Egypten, men han sände dit en straffexpedition under faraon Amasis tid år 567. Kanske någon av hans generaler verkligen satt ovanpå stenarna som hade blivit nedgrävda i vallen i Tachpanches.

Så slutade Jeremias budskap.

27. JEREMIAS ARV Kapitel 52:31-34, Dan 9:1-2, 2 Krön 36:17-23, 1 Krön 3:17-24, Matt 16:14

Bakgrund: Ingen vet hur Jeremias liv slutade. Enligt den judiska traditionen stenades profeten till döds av sina egna landsmän, fem år efter att Jerusalem intagits. I varje fall så är det mycket troligt att Jeremias ben är begravda i Egypten – i det land där Josef under inga omständigheter ville bli begravd. Baruk, med Jeremias bokrullar under armen, var en av de få som återvände hem.

Det kom alltså till sist en dag då Jeremia grät sina sista tårar. En gång i det Nya Jerusalems port ska Herren själv torka tårarna från hans ögon. Under de 40 år Jeremia predikade hände det aldrig en gång att han skulle ha fått uppleva att hans budskap togs emot. Men i himlens port ska Jesus säga åt honom: ”Du goda och trogna tjänare, gå in i din Herres glädje!”. Är inte det tillräckligt?

Där i porten väntar också de få människor som trodde på hans ord och handlade därefter: Safans familj, Baruk, afrikanen Ebed-Melek och kanske också Bayloniens kung Nebudkadnessar. (Jfr Dan 4:34)

Frågor: 52:31-34 och ännu en gång 1:11-19:

52:31-34 (De här verserna är lånade direkt från 2 Kung. 25:27-30)

- Varför skickade Gud Jojakin till Babylonien som 19-åring?
- Föreställ er Jojakins liv och tankar under hans 36 år av fångenskap i Babylonien? (31)
- Hur tror ni att den här mannen förändrades under dessa år?
- Vilket hopp uttrycker de sista orden i Jeremia bok? (32-34)

1:11-19

- Hur verkar Guds första ord till Jeremia sett från slutändan av hans liv?
- I vilket avseende stämmer Herrens löfte att Jeremias motståndare inte skulle vinna över honom, fastän de sist och slutligen dödade honom? (1:19b)
- Vad tänkte de som hade blivit bortförda till Babylonien om Jeremia? (Dan. 9:1-2)
- Varför är historiens dom alltid korrektare än den samtida domen?
- Vad lär oss Jeremias bok om Guds sätt att handla i det fördolda?
- Beskriv med egna ord hurudan Jeremia var som person och som troende enligt er egen åsikt. (Vilka sidor hos Jeremia beundrar du allra mest?)
- Vad var enligt er åsikt Jeremias viktigaste uppgift då han levde? Vad är hans viktigaste uppgift efter hans död och i vår tid?
- Vad tycker du väger tyngre i Jeremias liv, hans sorger eller hans glädjeämnen?
- Repetera ännu en gång på vilka olika sätt Jeremia var en föregångare till Jesus. (Matt 16:14)
- Vad har du personligen lärt dig av Jeremias bok?

Avslutning: Jojakin hade sju söner och i 1 Krön 3 listas ännu sju generationer upp efter honom: Shealtiel-Pedaja-Serubbabel-Hananja-Sekanja-Nearja-Eljoenai. (Listan stämmer dock inte helt med den som finns i Matt 1:12-15)

Efteråt har judarna alltid hållit Jeremias ord för Herrens ord och högaktat denne profets namn. Från denna tid har just ingenting annat än Jeremias ord bevarats. De gick inte upp i rök då Jerusalem och templets brändes ner och de försvann inte heller under tvångsflyttningen.

Budskapet finns alltså kvar. Sanningens och nådens ord finns kvar. Profetiorna om det nya förbundet och Jesus finns kvar. Ett exempel på trons frimodighet finns kvar. Liksom även tårarna på de pergamentrullar som Herrens ord blev skrivna på.